

EDUKACJA STATYSTYCZNA

Grażyna TRZPIOT

Działania edukacyjne i inicjatywy Federacji Europejskich Krajowych Towarzystw Statystycznych

Streszczenie. *W artykule przedstawiono europejskie stowarzyszenie towarzystw statystycznych — Federację Europejskich Krajowych Towarzystw Statystycznych (FENStatS) — oraz inicjatywy przez nie podejmowane. Porozumienia zawierane pomiędzy towarzystwami statystycznymi tworzą najnowsze oblicze statystyki europejskiej. W inicjatywach FENStatS uczestniczy Polskie Towarzystwo Statystyczne.*

Słowa kluczowe: towarzystwa statystyczne, FENStatS.

JEL: C10, C40, C80

Federacja Europejskich Krajowych Towarzystw Statystycznych (Federation of European National Statistical Societies — FENStatS) promuje wzajemną komunikację, współpracę i wymianę poglądów między wszystkimi naukami statystycznymi, z uwzględnieniem jak najszerszego zakresu ich zastosowania. Działa jako agencja rozpowszechniająca informacje techniczne i naukowe wśród krajowych towarzystw statystycznych skupionych w federacji; promuje wzajemną współpracę i przedsięwzięcia, które mogą zwiększyć znaczenie i wpływ dorobku naukowego towarzystw członków, w tym organizuje międzynarodowe konferencje oraz wydaje czasopisma, książki i inne publikacje.

Do FENStatS należą 24 krajowe towarzystwa statystyczne:

CZŁONKOWIE FENSTATS

Przystąpienie do stowarzyszenia	Towarzystwa statystyczne
2011	Česká statistická společnost (Czech Statistical Society — ČStS) Deutsche Statistische Gesellschaft (German Statistical Society — DStatG) Österreichische Statistische Gesellschaft (Austrian Statistical Society — ÖSG) Royal Statistical Society (RSS) Sociedad de Estadística e Investigación Operativa (Spanish Society for Statistics and Operation Research — SEIO) Sociedade Portuguesa de Estatística (Portuguese Statistical Society — SPE) Società Italiana di Statistica (Italian Statistical Society — SIS) Société Française de Statistique (French Statistical Society — SFdS) Statistično društvo Slovenije (Statistical Society of Slovenia — SSS) Vereniging voor Statistiek en Operations Research (Netherlands Society for Statistics and Operations Research — VvS+OR)
2013	Magyar Statisztikai Társaság (Hungarian Statistical Association — HSA) Polskie Towarzystwo Statystyczne (Polish Statistical Association — PSA) Schweizerische Gesellschaft für Statistik / Société Suisse de Statistique / Società Svizzera di Statistica//Societad Svizra da Statistica (Swiss Statistical Society — SGS-SSS) Slovenská štatistická a demografická spoločnosť (Slovak Statistical and Demographical Society — SŠDS) Société Belge de Statistique / Belgische Vereniging voor Statistiek (Belgian Statistical Society — SBS-BVS) Suomen Tilastoseura (Finnish Statistical Society — FSS) Irish Statistical Association (ISA) Societatea Romana de Statistica (Romanian Society of Statistics — RSS) Svenska statistikfrämjandet (Swedish Statistical Society — SSFr)
2016	Dansk Selskab for Teoretisk Statistik (Danish Society for Theoretical Statistics — DSTS) Hrvatsko Statističko Društvo (Croatian Statistical Association — CSA)
2017	Latvijas Statistiku Asociācija (Association of Latvia's Statisticians — ALS) Greek Statistical Institute (GSI)
2018	Luxembourg Statistical Society (LSS)

Źródło: opracowanie własne.

Posiedzenie Rady FENStatS odbywa się raz w roku, zazwyczaj w powiązaniu z ważnym wydarzeniem w środowisku statystyków. W 2017 r. odbyło się 20 lipca w Marakeszu¹; towarzyszyło Światowemu Kongresowi Statystycznemu (WSC), zgodnie z porozumieniem Memorandum of Understanding, podpisanym

¹ Było to szóste posiedzenie Rady, zorganizował je ówczesny prezydent FENStatS prof. Mauricio Vichi.

w 2016 r. z Międzynarodowym Instytutem Statystyki (International Statistical Institute — ISI), stanowiącym, że posiedzenia Rady FENStatS organizowane są na każdym WSC. Ustalono też, że FENStatS uznaje ISI za światowe towarzystwo statystyczne, a ISI traktuje FENStatS jako reprezentatywne dla kontynentu europejskiego stowarzyszenie regionalne, gdzie dyskutuje się o wspólnych działaniach i rozwoju.

FENStatS skupia towarzystwa statystyczne z prawie wszystkich krajów, w których takie organizacje funkcjonują (brakuje np. Norwegii, która jednak myśli o przyłączeniu się), można zatem uznać, że federacja osiągnęła pełną stabilność i dojrzałość. W wyborach, które odbyły się jesienią 2017 r., prezydentem FENStatS został, zgłoszony przez Niemieckie Towarzystwo Statystyczne, Walter Rademacher.

Rademacher, od 1975 r. członek zespołu zajmującego się matematyką ekonomiczną i badaniami operacyjnymi na Uniwersytecie w Münster, karierę zawodową rozpoczął w Federalnym Urzędzie Statystycznym Niemiec (Statistisches Bundesamt Deutschland — SBD) w 1978 r. W latach 90. ub. wieku stworzył rachunkowość ekonomiczną środowiska (Umweltökonomischen Gesamtrechnungen), co przyniosło mu międzynarodowe uznanie. W 2003 r. został wiceprezesem SBD, a w 2006 r. — jej prezesem. Podczas niemieckiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej (pierwsze półrocze 2007 r.) odpowiadał za grupę roboczą ds. statystyki. W latach 2005—2008 był pierwszym przewodniczącym Komitetu Ekspertów ONZ ds. Rachunkowości Środowiska i Gospodarki (United Nations Committee of Experts on Environmental-Economic Accounting — UNCEEA). W latach 2008—2016 zajmował stanowisko dyrektora generalnego Eurostatu i głównego statystyka Unii Europejskiej.

EUROPEJSKI DZIEŃ STATYSTYKI

Na spotkaniu Europejskiego Komitetu Doradczego ds. Statystyki (European Statistical Advisory Committee — ESAC) w 2015 r. prof. Vichi, ówczesny prezydent FENStatS, zaproponował obchody Europejskiego Dnia Statystyki (European Statistics Day — ESD), począwszy od roku 2016, w tych latach, kiedy nie jest obchodzony Światowy Dzień Statystyki² i nadanie mu konkretnego celu — uświadamiania obywateli Europy i europejskich instytucji co do wagi i znaczenia danych statystycznych, w szczególności pochodzących ze statystyki publicznej.

Rada FENStatS przyjęła tę inicjatywę; poparty ją również Eurostat, ESAC i EBC. Działania na rzecz Europejskiego Dnia Statystyki są prowadzone w Bułgarii, Słowacji, we Włoszech, w Portugalii, Austrii, na Litwie, w Estonii, Luksemburgu, Słowenii i Rumunii³.

² 20 października, co pięć lat (dotychczas w latach 2010 i 2015), ustanowiony rezolucją Zgromadzenia Ogólnego ONZ z 3 czerwca 2010 r.

³ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/ess/latest-news>.

W 2016 r. opracowano logotyp ESD (zatwierdzony przez Eurostat i ONZ) i stworzono stronę internetową; prezydent FENStatS zaproponował, aby była ona częścią strony internetowej FENStatS⁴, gdzie europejskie środowisko naukowe oraz instytucje krajowe będą mogły zgłaszać inicjatywy dotyczące kolejnych obchodów ESD. Wyrażono nadzieję, że każde towarzystwo, także w porozumieniu z krajowym urzędem statystycznym, proponuje wydarzenie krajowe. W 2017 r. ESD świętowano 20 października w Lizbonie, a organizatorami uroczystości były Portugalskie Towarzystwo Statystyczne oraz National Statistical Institute.

CONFERENCE OF EUROPEAN STATISTICS STAKEHOLDERS

W 2014 r. powstał pomysł stworzenia platformy służącej dyskusji i wymianie doświadczeń statystyków, badaczy, użytkowników i innych zainteresowanych stron w zakresie metod statystycznych, wyników badań, dobrych praktyk i wyzwań, jakie stoją przed statystyką. Pierwsza konferencja gromadząca wszystkich interesariuszy z dziedziny statystyki europejskiej — Conference of European Statistics Stakeholders (CESS) — odbyła się w Rzymie jeszcze w tym samym roku. Drugą edycję zorganizowano w dniach 20 i 21 października 2016 r. w Budapeszcie. Przeprowadzono wówczas 2 sesje plenarne, 38 sesji równoległych i ponad 180 prezentacji. Organizatorem jednej z sesji naukowych był PTS wspólnie ze Szwedzkim Towarzystwem Statystycznym, pod przewodnictwem prof. dr hab. Grażyny Trzpiot, wiceprezesa PTS.

Konferencja staje się wydarzeniem dobrze rozpoznawalnym w Europie, z czytelnym uczestnictwem Federacji. Organizatorom zależy na współpracy z europejską wspólnotą naukową statystyków reprezentowaną przez krajowe towarzystwa statystyczne oraz statystyków z europejskich narodowych instytucji statystycznych, Eurostatem oraz Europejskim Bankiem Centralnym (EBC) w celu tworzenia wspólnych projektów naukowych.

Kolejna edycja CESS odbędzie się w Bambergu w Niemczech 18 i 19 października 2018 r. Jej organizatorami są: Eurostat, EBC, ESAC, Europejska Komisja Gospodarcza Organizacji Narodów Zjednoczonych, FENStatS, SBD, DStatG, Deutsche Bundesbank i Uniwersytet w Bambergu. Omawiane na niej będą potrzeby użytkowników, planowana jest wymiana dobrych praktyk w zakresie statystyki publicznej, a także prezentacja innowacyjnych sposobów wizualizacji i przekazywania danych statystycznych oraz nowych metod gromadzenia i analizy danych. CESS 2018, tak jak poprzednie konferencje, umożliwi nawiązanie kontaktów między interesariuszami ze świata nauki, środowisk akademickich, urzędów statystycznych i przedstawicielami grup społecznych.

⁴ <http://fenstats.eu/events>.

INDYWIDUALNE AKREDYTACJE DLA STATYSTYKÓW

Na posiedzeniu Rady FENStatS w Rio de Janeiro w 2015 r. zatwierdzono zasady Europejskiego Systemu Akredytacji Statystycznej (European System of Statistics Accreditation — ESSA). Odnośnie do statystyka zawodowego (co odpowiada Chartered Statistician of the RSS) akredytację wydaje się na 5 lat, a wymagania są następujące:

- co najmniej 5-letnie potwierdzone wykształcenie zawodowe i doświadczenie;
- tytuł licencjata statystyki (zazwyczaj 180—240 pkt ECTS⁵) i/lub tytuł magistra statystyki (zazwyczaj 90—120 pkt ECTS);
- tytuł licencjata i/lub magistra spoza statystyki (45—50 pkt ECTS), z istotnym udziałem teorii i metodologii statystycznych oraz praktyki; pięć modułów: prawdopodobieństwo, wnioskowanie statystyczne, szeregi czasowe i procesy stochastyczne, projektowanie eksperymentów, statystyka stosowana);
- ustawiczne szkolenie w celu ponowienia ESSA po 5 latach (2 pkt ECTS rocznie).

Rada FENStatS postanowiła, że indywidualne akredytacje przyznane na podstawie powyższych zasad przez europejskie krajowe towarzystwa statystyczne będą uznawane przez FENStatS za akredytacje europejskie (European Individual Statistical Accreditation).

W październiku 2016 r. FENStatS utworzyła komitet ds. stworzenia systemu akredytacji; przewodniczy mu Magnus Pettersson ze Szwecji. PTS reprezentuje Dominik Rozkrut, prezes GUS.

EUROPEJSKI MAGISTER STATYSTYKI PUBLICZNEJ

Europejski Magister Statystyki Publicznej (European Master in Official Statistics — EMOS) to sieć programów kształcenia podyplomowego w zakresie statystyki publicznej na poziomie europejskim. Jest wspólnym projektem uniwersytetów i urzędów statystycznych w Europie. Sieć obejmuje 22 programy realizowane przez 21 uczelni w 15 krajach: Austrii, Belgii, Czarnogórze, Finlandii, we Francji, w Hiszpanii, Holandii, Luksemburgu, Niemczech, Portugalii, Słowenii, Szwecji, na Węgrzech, w Wielkiej Brytanii i we Włoszech.

EMOS powołano w celu zacieśnienia współpracy między środowiskami akademickimi a instytucjami statystyki publicznej oraz wspierania rozwoju specjalistów z zakresu statystyki publicznej, aby mogli oni sprostać wyzwaniom XXI wieku. Stopień magistra EMOS uzyskuje się na podstawie wyników znajomości systemu statystyki publicznej, modeli produkcyjnych i metod statystycznych. W ocenie efektów kształcenia, uwzględniającej przydatność statystyki publicznej

⁵ Europejski System Transferu Punktów (European Credit Transfer System).

i profesjonalizację statystyków, biorą udział naukowcy wraz z pracownikami statystyki publicznej.

EUROPEJSKIE KURSY STATYSTYKI ZAAWANSOWANEJ

Europejskie Kursy Statystyki Zaawansowanej (European Courses in Advanced Statistics — ECAS) umożliwiają uzyskanie wykształcenia podyplomowego w różnych dziedzinach statystyki zarówno naukowcom, jak i nauczycielom akademickim. Do udziału w kursach zapraszane są również osoby zawodowo związane z przemysłem, a zainteresowane zastosowaniem nowych metod statystycznych. Oczekuje się, że uczestnicy będą mieli dobre przygotowanie w zakresie statystyki.

W latach 1987—2013 program ECAS wspierało siedem towarzystw statystycznych: SBS i BVS (Belgia), SFdS (Francja), DStatG (Niemcy), SIS (Włochy), SEIO (Hiszpania), SS (Szwecja) oraz SSS (Szwajcaria), od 2014 r. ECAS otrzymuje wsparcie ze strony wszystkich członków FENStatS. Komitet wykonawczy ECAS działa obecnie w składzie: prezes Jean-Michel Poggi, wiceprezes Sylvain Sardy, sekretarz i skarbnik Thomas Verdebout. Strona internetowa ECAS została zaktualizowana i jest prowadzona przez FENStatS⁶.

Kursy ECAS podzielono na trzy kategorie; w ich ramach odbyły się szkolenia:

- statystyka matematyczna/statystyka obliczeniowa — kurs ECAS-SFdS pt. „Statystyka Big Data — teoria i praktyka” (Fréjus, Francja, 1—6 października 2017 r.);
- statystyka publiczna;
- statystyka dotycząca przemysłu — kurs ECAS-ENSIS pt. „Big Data w biznesie i przemyśle” (Procida, Włochy, 9 i 10 września 2017 r.), który odbył się jako prekonferencja ENBIS-2017, a także kurs IRSDI-ECAS (Paris-Saclay, Francja, 19 i 20 października 2017 r.)⁷.

W 2018 r. odbył się kurs ECAS-EMOS poświęcony statystyce publicznej pt. „Statystyczna kontrola jawności w statystyce publicznej a nowe kwestie bezpieczeństwa i poufności danych” (Rennes, Francja, 20—22 lutego 2018 r.)⁸. Okazał się wielkim sukcesem — wzięło w nim udział 50 osób (z których połowę stanowili studenci EMOS) z 10 krajów. Dostarczył uczestnikom szerokiej wiedzy z zakresu kontroli ujawniania danych statystycznych, od zaawansowanych informacji technicznych po studia przypadków i aspekty prawne.

Na maj 2018 r. zaplanowano w Katanii (Włochy) kurs ECAS-IASC na temat grupowania i wizualizacji złożonych danych⁹.

⁶ <http://ecas.fenstats.eu>.

⁷ <https://eric.univ-lyon2.fr/iec>.

⁸ <http://ecas.ensai.fr>.

⁹ www.clucla-summerschool.org.

Zamierzenia FENStatS na najbliższą przyszłość obejmują m.in. badanie i dyskusowanie wszelkich możliwych działań, dzięki którym zmniejszyłaby się luka pomiędzy edukacją a zatrudnieniem w statystyce, przede wszystkim publicznej.

W posiedzeniach Rady FENStatS oraz Rady ECAS uczestniczyła w imieniu PTS wiceprezes Towarzystwa Grażyna Trzpiot.

prof. dr hab. Grażyna Trzpiot — *Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach*

Summary. *The article presents the European association of statistical societies — Federation of European National Statistical Societies (FENStatS) — and initiatives taken by them. The agreements concluded between the statistical societies create the latest picture of European statistics. The Polish Statistical Association participates in the FENStatS initiatives.*

Keywords: statistical societies, FENStatS.